

PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBA

SPRENDIMAS DĖL PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2018 METŲ UŽIMTUMO DIDINIMO PROGRAMOS PATVIRTINIMO

2018 m. vasario 14 d. Nr. T1-22
Pasvalys

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 16 punktu, 7 straipsnio 18 punktu, Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 17 ir 48 straipsniais, Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. A1-257 „Dėl Užimtumo didinimo programų rengimo ir jų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“ ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kanclerio 2017 m. gruodžio 22 d. potvarkiu Nr. A3-241 „Dėl valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams 2018 metais paskirstymo ketvirčiais savivaldybių administracijoms patvirtinimo“, Pasvalio rajono savivaldybės taryba **n u s p r e n d ž i a**

patvirtinti Pasvalio rajono savivaldybės 2018 metų Užimtumo didinimo programą (pridedama).

Šis sprendimas per vieną mėnesį gali būti skundžiamas Regionų apygardos administraciniam teismui, skundą (prašymą) paduodant bet kuriuose šio teismo rūmuose, Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka.

Savivaldybės meras

Gintautas Gegužinskas

PASVALIO RAJONO SAVIVALDYBĖS 2018 METŲ UŽIMTUMO DIDINIMO PROGRAMA

I SKYRIUS IVADAS

1. Pasvalio rajono savivaldybės 2018 m. užimtumo didinimo programa (toliau – Programa) parengta ir vykdoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 16 punktu, 7 straipsnio 18 punktu, Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 17 ir 48 straipsniais bei Užimtumo didinimo programų rengimo ir jų finansavimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. gegužės 23 d. įsakymu Nr. A1-257 „Dėl Užimtumo didinimo programų rengimo ir jų finansavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

2. Programa yra suderinta su Pasvalio rajono plėtros iki 2020 m. strateginiu planu, patvirtintu Pasvalio rajono savivaldybės tarybos (toliau – Savivaldybės taryba) 2014 m. birželio 25 d. sprendimu Nr. T1-112 „Dėl Pasvalio rajono plėtros iki 2020 m. strateginio plano patvirtinimo“. Programos priemonės yra suderintos su Pasvalio rajono savivaldybės 2018–2020 m. strateginio veiklos plano uždaviniais ir priemonėmis.

3. Šioje Programoje numatomas programos tikslas, uždaviniai, darbų pobūdis ir apimtys, vykdymo terminai, organizavimas ir trukmė, skiriamos lėšos ir lėšų šaltiniai. Prireikus Programa gali būti tikslinama Savivaldybės tarybos sprendimu.

4. Programos parengimą lėmė poreikis mažinti skurdą ir ilgalaikį nedarbą, nes su sunkumais darbo rinkoje dažnai susiduria žemą išsilavinimą turintys asmenys, kuriems sudėtinga rasti jų kompetenciją atitinkantį darbą. Ilgalaikis nedarbas turi įtakos bedarbių asmenų motyvacijos stokai, socialinę riziką ir skurdą patiriantys asmenys taip pat labai sunkiai integruojami į darbo rinką, nes būdami ilgą laiką ekonomiškai neaktyvūs, praranda socialinius ir darbinius įgūdžius. Šios priežastys neretai nulemia tai, kad šie socialiai pažeidžiami asmenys tampa ilgalaikiais piniginės socialinės paramos gavėjais.

5. Programos tikslas – didinti gyventojų užimtumą, padedant ekonomiškai neaktyviems rajono gyventojams, kurie yra registruoti Darbo biržoje ir turi bedarbio statusą, sugrįžti į darbo rinką ir per užimtumo didinimo priemones rasti jų turimą kvalifikaciją atitinkantį darbą. Kadangi beveik du trečdaliai Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų gyvena kaime ir atokiau nuo rajono administracinio centro, nenuolatinio pobūdžio darbai yra viena patraukliausių priemonių rajono gyventojų užimtumui didinti.

6. Programos uždaviniai:

6.1. Padėti sunkiai integruojamiems į darbo rinką bedarbiams laikinai įsidarbinti ir užsidirbti pragyvenimui būtinas lėšas;

6.2. Mažinti socialinę atskirtį ir įtampą tarp bendruomenės narių;

6.3. Sušvelninti nedarbo pasekmes ir atlikti socialiai naudingus darbus siekiant palaikyti ir (ar) plėtoti vietos socialinę infrastruktūrą.

7. Pirmenybė dalyvauti Programoje bus teikiama bedarbiams, praradusiems darbinius įgūdžius dėl ilgalaikio nedarbo, dėl įvairių socialinių priežasčių nedirbantiems ir dėl to atsidūrusiems sunkioje materialinėje padėtyje.

8. Programa parengta Savivaldybės administracijai bendradarbiaujant su Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriumi. Į Programos rengimo procesą taip pat buvo įtraukti Savivaldybės administracijos struktūriniai-teritoriniai padaliniai – seniūnijos ir vietos bendruomenės, su kuriomis buvo aptartos užimtumo problemos ir jo didinimo galimybės.

9. Programa gali būti rengiama asmenims, kurie yra nurodyti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo Nr. XII-2470 48 straipsnio 2 dalyje:

9.1. rūpintiniai, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta rūpyba, kol jiems sukaks 25 metai;

9.2. nėščios moterys, vaiko motina (įmotė) arba tėvas (įtėvis), vaiko globėjas, rūpintojas ir asmenys, faktiškai auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 metų arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų (iki 2005 m. liepos 1 d. pripažintą vaiku invalidu), ir asmenys, prižiūrintys sergančius ar neįgalius šeimos narius, kuriems Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos sprendimu nustatyta nuolatinė slauga ar priežiūra;

9.3. grįžę iš laisvės atėmimo vietų, kai laisvės atėmimo laikotarpis buvo ilgesnis kaip 6 mėnesiai, jeigu jie kreipiasi į teritorinę darbo biržą ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo grįžimo iš laisvės atėmimo vietų;

9.4. piniginės socialinės paramos gavėjai;

9.5. priklausomi nuo narkotinių, psichotropinių ir kitų psichiką veikiančių medžiagų, baigę psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas, jeigu jie kreipiasi į teritorinę darbo biržą ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programos baigimo;

9.6. prekybos žmonėmis aukos, baigusios psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programas, jeigu jos kreipiasi į teritorinę darbo biržą ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo psichologinės socialinės ir (ar) profesinės reabilitacijos programos baigimo;

9.7. grįžę į Lietuvą gyventi politiniai kaliniai ir tremtiniai bei jų šeimų nariai (sutuoktinis, vaikai (įvaikiai) iki 18 metų), jeigu jie kreipiasi į teritorinę darbo biržą ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo grįžimo į Lietuvą nuolat gyventi dienos;

9.8. turintys pabėgėlio statusą ar kuriems yra suteikta papildoma ar laikinoji apsauga;

9.9. asmenys, patiriantys socialinę riziką;

9.10. vyresni kaip 40 metų.

II SKYRIUS BŪKLĖS ANALIZĖ

10. Analizei naudojami naujausi oficialių statistikos duomenų šaltinių (2014–2017 m.) skelbiama statistika bei Pasvalio rajono savivaldybės administracijos struktūrinių ir struktūrinių teritorinių padalinių pateikti duomenys.

11. Pasvalio rajono savivaldybės teritorija išsidėsčiusi Šiaurinėje Lietuvos dalyje, kuri užima 2 proc. visos Lietuvos Respublikos teritorijos (128,9 tūkst. ha arba 1,3 tūkst. km²). Pasvalio rajono savivaldybė yra viena iš šešių savivaldybių, sudarančių Panevėžio apskritį (Panevėžio miesto, Biržų r., Kupiškio r., Rokiškio r., Panevėžio r., Pasvalio r.). Pasvalio rajone yra du miestai – Pasvalys ir Joniškėlis, 7 miesteliai – Daujėnai, Krikliniai, Krinčinas, Pumpėnai, Pušalotas, Saločiai, Vaškai ir beveik 400 kaimų. Pasvalio rajoną sudaro 11 seniūnijų, iš kurių 9 yra kaimiškos (Daujėnų, Joniškėlio apylinkių, Krinčino, Pasvalio apylinkių, Pumpėnų, Pušaloto, Saločių, Vaškų, Namišių seniūnijos). Pasvalio miesto ir Joniškėlio miesto – vienintelės nekaimiškos seniūnijos. Rajono administracinis centras – Pasvalys, kuriame Statistikos departamento duomenimis, 2017 m. sausio 1 d. gyveno 6 767 gyventojai.

12. **Demografinė situacija.** Statistikos departamento duomenimis, 2016 m. vidutinis metinis gyventojų skaičius Pasvalio rajono savivaldybėje buvo 25 199 gyventojai (1 234 gyventojais arba 5 proc. mažiau nei 2014 m.). Demografinės situacijos pokyčiai, susiję su gyventojų skaičiaus mažėjimu, kasmet pastebimi tiek Pasvalio rajone, tiek visoje šalyje, tad 2016 m. gyventojų skaičius Savivaldybėje mažėjo. Lyginant su kitomis Panevėžio apskrities savivaldybėmis, Pasvalio rajono savivaldybė gyventojų skaičiaus mažėjimu iš kitų savivaldybių analizuojamu laikotarpiu žymiai neišsiskyrė: Pasvalio r. vidutinis metinis gyventojų skaičius sumažėjo 5 proc.; Kupiškio r. – 5 proc.; Rokiškio r. – 5 proc.; Biržų r. – 4 proc.; Panevėžio miesto – 4 proc.; Panevėžio r. – 2 proc. Pagrindinė tokio gyventojų skaičiaus mažėjimo visose savivaldybėse priežastis – neigiamas migracijos saldo. Atsižvelgiant į tai, galima daryti prielaidą, jog Pasvalio rajono savivaldybė po truputį praranda demografinį potencialą ir tai ateityje gali

turėti įtakos ekonominiams-socialiniams plėtros sunkumams, didinti gyventojų užimtumo bei socialines ir darbo rinkos problemas Savivaldybėje. Pasvalio rajono savivaldybė yra kaimiško tipo savivaldybė ir net 68,4 proc. gyventojų gyvena kaime (Panevėžio apskrityje – 40,5 proc., šalyje – 32,9 proc.), todėl užimtumo problemos yra ypač aktualios kaimiškose seniūnijose toliau nuo rajono administracinio centro.

Vertinant demografinę situaciją Pasvalio rajono savivaldybėje taip pat reikia atsižvelgti į gyventojų senėjimo reiškinį: remiantis Statistikos departamento duomenimis, gyventojų amžiaus vidurkis per 2007–2017 m. išaugo 7 metais ir medianinis gyventojų amžius 2017 m. pradžioje siekė 46 m. Sparčiau Savivaldybėje sensta moterys – jų medianinis amžiaus vidurkis 2017 m. buvo 49 m., kai tuo tarpu vyrų – 42 m. Vis labiau senstantys gyventojai Savivaldybėje signalizuoja, jog keičiasi visuomenės struktūra: mažėja vaikų ir darbingo amžiaus gyventojų skaičius, daugėja pensinio amžiaus žmonių. Atsižvelgiant į tai, galima daryti prielaidą, kad savivaldybės, kuriose trūksta jaunimo ir darbingo amžiaus žmonių, nėra patrauklios investuotojams, o augant demografinės senatvės koeficientui (Pasvalio rajono savivaldybėje 60 metų ir vyresnio amžiaus žmonių skaičius, tenkantis šimtui vaikų iki 15 metų nuo 2007 metų išaugo 42 proc.) miestų ir gyvenviečių infrastruktūrą bei viešąsias paslaugas darosi vis svarbiau pritaikyti besikeičiančiai visuomenei.

13. Migracija. Darbo ir materialinės gerovės paieškos ne tik už Pasvalio rajono savivaldybės ribų didesniuose miestuose, bet ir užsienyje yra tampriai susijusios su nuosekliu gyventojų skaičiaus mažėjimu Savivaldybėje. Naujausi Statistikos departamento duomenys parodo, kad nepaisant to, jog 2015–2016 m. atvykusiųjų skaičius Savivaldybėje išaugo 8 proc., 2016 m. iš Savivaldybės išvyko 29 proc. daugiau gyventojų negu 2015 m. Vertinant tarptautinės emigracijos mastus, pastebima, kad 2011–2014 m. nuosekliai mažėjusi tarptautinė emigracija, nuo 2015 m. ėmė intensyviai augti: tarpusavyje palyginus 2014 m. ir 2015 m. duomenis, matyti, kad tarptautinė emigracija išaugo 39 proc., o 2016 m. šis procesas dar labiau suintensyvėjo (42 proc. daugiau emigravusių 2016 m. negu 2015 m.). Vertinant tarptautinės emigracijos proceso intensyvumą Panevėžio apskrityje, matyti, kad visose savivaldybėse tarptautinė emigracija nuo 2015 m. suintensyvėjo. Tuo tarpu vidinės ir tarptautinės imigracijos rodikliai Pasvalio rajono savivaldybėje nebuvo pastovūs – iki 2014 m. augusi, 2015 m. imigracija sumažėjo daugiau negu 18 proc., o 2016 m. lyginant tarpusavyje su 2015 m. – vėl išaugo 8 proc.

1 lentelė. Pasvalio rajono savivaldybės gyventojų užimtumo ir nedarbo rodikliai

Rodikliai	Metai			Pokytis, vnt.	Pokytis, proc.
	2014	2015	2016	2016–2014 m.	2016–2014 m.
Vidutinis metinis gyventojų skaičius, asmenys*	26 433	25 907	25 199	-1 234	-5
Užimtų gyventojų skaičius, tūkst. *	8,3	9,3	9,2	0,9	11
Užregistruotų darbo ieškančių asmenų skaičius***	2 557	2 731	2 413	-144	-6
Asmenų, kuriems suteiktas bedarbio statusas, skaičius***	2 340	2 549	2 268	-72	-3
Nedarbo lygis, proc. (vidutinis metinis bedarbių skaičius nuo darbingo amžiaus gyventojų) **	13,5	13,1	12,1	-1,4	-10,37
Vidutinis metinis bedarbių skaičius, iš jų:	2 182	2 078	1 878	-302	-13,9
Ilgalaikiai bedarbiai (m. pb.) **	920	741	684	-236	-26

Socialinės paramos gavėjai (m. pr.) ****	2 258	1 940	1 518	-740	-33
Veikiančių įmonių skaičius (m. pr.) *	278	286	294	16	6
Vidutinis metinis laisvų darbo vietų skaičius (m. pb.) **	15	26	22	7	46,6

Šaltinis: *Lietuvos statistikos departamentas, **Lietuvos darbo birža, ***Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyrius, ****Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir sveikatos skyrius

14. Užimtumas. Statistikos departamento duomenimis, 2016 m. Pasvalio rajono savivaldybėje gyveno 15 460 darbingo amžiaus gyventojų. Šie asmenys atspindi realią potencialią darbo jėgą Savivaldybėje, tačiau dėl įvairių priežasčių dalis jų yra neaktyvūs darbo rinkoje. Remiantis Statistikos departamento ir Darbo biržos 2016 m. duomenimis, faktinė darbo jėgos pasiūla Pasvalio rajono savivaldybėje siekė 11,6 tūkst.: iš jų 9,2 tūkst. – užimti gyventojai, 2,4 tūkst. – bedarbiai, registruoti Darbo biržoje. Iš 1 lentelės duomenų matyti, kad užimtųjų skaičius Pasvalio rajono savivaldybėje 2014–2016 m. laikotarpiu išaugo 11 proc. arba 0,9 tūkst. asmenų. Vertinant užimtųjų gyventojų dalį nuo visų Savivaldybės gyventojų, pastebima, jog užimtųjų gyventojų dalis 2016 m. sudarė 37 proc. visų rajono gyventojų ir analizuojamu laikotarpiu padidėjo 6 proc.

2016 m. Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriuje buvo užregistruota 2 413 ieškančių darbo asmenų, tačiau, palyginus su 2014 m. duomenimis, šis skaičius sumažėjo 6 proc. Bedarbio statusas 2016 m. buvo suteiktas 2 268 asmenims ir taip pat nuo 2014 m. sumažėjo. Pagal gyvenamąją vietą 69 proc. visų bedarbių 2016 m. sudarė gyventojai iš kaimo, o 2017 m. pradžioje bedarbių skaičius iš kaimiškų teritorijų padidėjo iki 72,8 proc. Atsižvelgiant į tai, kad daugiau negu du trečdaliai Savivaldybės gyventojų gyvena kaime, didesnis nedarbas kaimiškose teritorijose yra normali didelio gyventojų skaičiaus kaimiškose teritorijose pasekmė. Vertinat tokį bedarbių pasiskirstymą, nenuolatinio pobūdžio darbai (buvę viešieji) išlieka efektyviausia priemone gyventojų užimtumui didinti, ypač tų, kurie gyvena toliau nuo rajono administracinio centro.

Registruotų bedarbių ir darbingo amžiaus gyventojų santykis 2016 m. Pasvalio rajono savivaldybėje siekė 12, 1 proc. ir buvo žymiai didesnis nei šalyje (8,1 proc.) ar Panevėžio apskrityje (9,2 proc.). Vidutinis metinis bedarbių skaičius rajone analizuojamu laikotarpiu sumažėjo 13,9 proc. arba 302 asmenimis, tarp jų ilgalaikių bedarbių skaičius sumažėjo 26 proc. Dėl gerėjančios ekonominės situacijos šalyje ir Savivaldybėje, pastebima, jog 2014–2016 m. socialinės paramos gavėjų Pasvalio rajono savivaldybėje sumažėjo 33 proc. arba 740 asmenų.

Seniūnijos pavadinimas	Bedarbių skaičius Pasvalio r. pagal seniūnijas		
	2017-03-01	2017-09-01	Pokytis, proc.
Daujėnų	68	35	-49
Joniškėlio apylinkių	248	175	-29
Joniškėlio miesto	114	105	-8
Krinčino	162	112	-31
Namišių	67	42	-37
Pasvalio apylinkių	189	133	-30
Pasvalio miesto	439	301	-31
Pumpėnų	197	156	-21
Pušaloto	122	95	-22
Saločių	204	164	-20
Vaškų	201	125	-38
Iš viso	2011	1443	-28

Šaltinis. Parengta remiantis Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriaus pateiktais duomenimis

Vertinant bedarbių skaičių pagal seniūnijas, pastebimas sezoniškumas: palyginus Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriaus pateiktus duomenis apie bedarbių skaičių seniūnijose 2017 m. kovo 1 d. ir 2017 m. rugsėjo 1 d. matyti, kad kai kuriose seniūnijose rugsėjo 1 d. bedarbių skaičius buvo sumažėjęs beveik dvigubai (Daujėnų seniūnijoje sumažėjo 49 proc., Vaškų – 38 proc.). Atsižvelgiant į tai, kad 9 iš 11 seniūnijų yra kaimiško tipo, galima daryti prielaidą, jog tokiame nedarbo lygio sumažėjimui analizuojamu laikotarpiu įtakos galėjo turėti padidėjęs nekvalifikuotos darbo jėgos poreikis sezoniškiems darbams atlikti, taip pat tikėtina, jog dalis asmenų susirado nuolatinį darbą, dalyvavo 2017 m. Užimtumo didinimo programoje ar galėjo išvykti į užsienį.

Analizuojant nedarbo problematiką Pasvalio rajono savivaldybėje, reikia išskirti ilgalaikį nedarbą. Remiantis Lietuvos darbo biržos duomenimis, 2017 m. rugsėjo 1 d. Pasvalio rajono savivaldybėje ilgalaikiai bedarbiai sudarė 37,98 proc. visų registruotų bedarbių ir tai yra gana aukštas rodiklis. Atsižvelgiant į tai, kad Pasvalio rajono savivaldybė yra maža savivaldybė ir joje naujos darbo vietos yra kuriamos vangiai, taip pat ieškoma aukštesnės kvalifikacijos darbuotojų, nes dėl emigracijos procesų jaučiamas jų trūkumas, esamiems bedarbiams (ypač neturintiems aukštos kvalifikacijos) trūksta motyvacijos dirbti, nes jiems paprastai yra siūlomas mažesnis darbo užmokestis ar prastesnės darbo sąlygos, atsižvelgiant į jų kvalifikaciją. Tokiems asmenims yra sunkiau reintegrotis į nuolat besikeičiančią darbo rinką, negu kitiems darbo rinkos dalyviams.

Atsižvelgiant į Užimtumo įstatymo 48 straipsnio 2 dalyje nurodytas asmenų tikslines grupes, kurios gali dalyvauti Užimtumo didinimo programoje, galima daryti prielaidą, jog Pasvalio rajono savivaldybės 2018 m. užimtumo didinimo programoje, remiantis 2017 m. rugsėjo 1 d. duomenimis, būtų tinkami dalyvauti 2 662 asmenys. Tačiau, atsižvelgiant į registruotus bedarbius asmenis Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriuje 2017 m. rugsėjo 1 d. ir į tai, kad tas pats asmuo gali priklausyti kelioms skirtingoms grupėms, kurios numatytos Užimtumo įstatymo 48 straipsnio 2 dalyje, šis skaičius nėra tikslus. Taip pat įvertinus Programoje tinkančių dalyvauti asmenų pagal prioritetines tikslines grupes sveikatos būklę, šeimynines aplinkybes, darbo patirtį, kvalifikaciją ir kitus faktorius, tikėtina, jog šis skaičius dar labiau sumažėtų.

2 lentelė. Registruoti Darbo biržoje asmenys, kurie gali dalyvauti Užimtumo didinimo programoje.

Seniūnijos Ieškančios darbo asmenys	Dauj ėnų sen	Joniš kėlio apyl. sen	Joniš kėlio m. sen.	Krin čino sen.	Na miš ių sen	Pasv alio apyl. sen.	Pasv alio m. sen.	Pu mp ėn ų sen	Pu šal oto sen	Sal oči ų sen	Va šk ų se n.
1. rūpintiniai, kuriems iki pilnametystės buvo nustatyta rūpyba, kol jiems sukaks 25 metai	1	1	-	1	1	-	2	2	-	1	2
2. nėščios moterys, vaiko motina (įmotė) arba tėvas (įtėvis), vaiko globėjas, rūpintojas ir asmenys, faktiškai auginantys vaiką (įvaikį) iki 8 metų arba neįgalų vaiką (įvaikį) iki 18 metų (iki 2005 m. liepos 1 d. pripažintą vaiku invalidu), ir asmenys, prižiūrintys sergančius ar	6	9	8	7	6	7	11	7	9	8	7

[illegible]

(įvaikiai) iki 18 metų), jeigu jie kreipiasi į teritorinę darbo biržą ne vėliau kaip per 6 mėnesius nuo grįžimo į Lietuvą nuolat gyventi dienos											
8. turintys pabėgėlio statusą ar kuriems yra suteikta papildoma ar laikinoji apsauga	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
9. asmenys, patiriantys socialinę riziką	3	4	2	4	3	4	2	3	3	3	10
10. vyresni kaip 40 metų	21	132	80	81	35	96	205	12 2	82	11 9	96

Šaltiniai. Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyrius ir Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Socialinės paramos ir sveikatos skyrius.

15. **Verslas.** Vieni svarbiausių rodiklių, padedančių nustatyti verslumo situaciją savivaldybėse, yra jose veikiančių įmonių skaičius ir tose įmonėse dirbančių asmenų skaičius. Pasvalio rajono savivaldybėje 2014–2016 m. veikiančių įmonių skaičius didėjo: analizuojamu laikotarpiu veikiančių įmonių skaičius išaugo 6 proc. arba 16 įmonių. Pastebima, jog sparčiausiai augo įmonės, turinčios 0–4 darbuotojus (analizuojamu laikotarpiu padaugėjo 12 įmonių). Tuo tarpu, vertinant dirbančių asmenų skaičių veikiančiose įmonėse, matyti, kad analizuojamu laikotarpiu dirbančių asmenų skaičius augo nežymiai ir padidėjo 1 proc. arba 31 asmeniu. Remiantis Statistikos departamento duomenimis, Pasvalio rajono savivaldybėje vyrauja smulkaus ir vidutinio verslo (SVV) įmonės, kurios 2017 m. pradžioje sudarė 99,68 proc. visų veikiančių įmonių, o jose dirbantys asmenys – 89,67 proc. visų darbuotojų skaičiaus veikiančiose įmonėse Savivaldybėje.

16. Atlikus Pasvalio rajono savivaldybės būklės analizę, matyti, kad Savivaldybėje gana aukštas nedarbo lygis, didžioji dalis gyventojų, o tame tarpe – ir bedarbių, gyvena kaimiškose teritorijose toliau nuo rajono administracinio centro, tad darbo paieškos yra sudėtingos. Kadangi vis dar išlieka santykinai aukštas piniginės socialinės paramos gavėjų skaičius, dalis bedarbių yra pripratę gauti socialinę paramą ir stokoja motyvacijos per Darbo biržą ir savarankiškai ieškoti nuolatinio darbo. Atsižvelgiant į tai, nenuolatinio pobūdžio darbai, suteikiantys laikiną užimtumą ir pragyvenimui būtinas lėšas, yra tikslinga priemonė padėti socialiai pažeidžiamoms grupėms, numatytoms Užimtumo įstatyme.

17. Įgyvendinant 2017 m. Pasvalio rajono savivaldybės užimtumo didinimo programą išryškėjo šios esminės problemos:

17.1. Dėl ilgalaikio nedarbo dalis žmonių yra praradę motyvaciją dirbti, tapę nuolatiniais piniginės socialinės paramos gavėjais. Motyvacijos stoka turi įtakos asmenų atsisakymui dirbti, laikinai įdarbintų – darbo kokybei ir pastangų trūkumui suteiktoje darbo vietoje išdirbti visą numatytą laikotarpį.

17.2. Tuo tarpu vertinant motyvuotų bedarbių įdarbinimą, 2017 m. buvo pastebėta, jog įdarbinimas vidutiniškai dviejų mėnesių laikotarpiui buvo per trumpas. Seniūnijos pateikė pasiūlymą 2018 m. Užimtumo didinimo programoje įdarbinimo laikotarpį padaryti ilgesnį, siekiant motyvuotus dirbti asmenis darbo rinkoje išlaikyti ilgiau.

III SKYRIUS PASLAUGŲ IR PRIEMONIŲ PLANAS

18. Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos kanclerio 2017 m. gruodžio 22 d. potvarkį Nr. A3-241 „Dėl valstybės biudžeto specialių tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams 2018 metais paskirstymo ketvirčiais savivaldybių administracijoms patvirtinimo“, 2018 m. Programa yra nukreipta į 3 kvalifikuotų ir nekvalifikuotų bedarbių asmenų grupes, kuriems sunkiausia integruotis:

18.1. piniginės socialinės paramos gavėjai;

18.2. vyresni kaip 40 metų;

18.3. asmenys, patiriantys socialinę riziką.

19. Programos įgyvendinimo laikotarpis – nuo 2018 m. kovo 1 d. iki 2018 m. lapkričio 30 d.

20. Planuojamos priemonės užimtumui didinti:

Priemonės	Lėšos tūkst. Eur, finansavimo šaltiniai	Atsakingi vykdytojai	Laukiamas rezultatas
Psichologinis-motyvacinis seminaras	1 tūkst. Eur	Pasvalio rajono savivaldybės administracija, Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyrius	Iki 30 asmenų sudalyvavę psichologiniame-motyvaciniame seminare
Įdarbinimas nenuolatinio pobūdžio darbams	132,9 tūkst. Eur	Pasvalio rajono savivaldybės administracija, Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyrius	Nenuolatinio pobūdžio darbams įdarbinti bent 57 asmenys, iš jų iki 3 asmenų Programos metu ir po jos įgyvendinimo susiras nuolatinį darbą

21. Kadangi įgyvendinant 2017 m. Užimtumo didinimo programą buvo pastebėta, jog sunkumus patiriantys ir ilgą laiką neaktyvūs darbo rinkoje asmenys neretai stokoja motyvacijos, o 2017 m. rugsėjį rengto psichologinio-motyvacinio seminaro metu (lektorė-psichologė A. Lingienė, tema – *Savimotyvacijos stiprinimo galimybės siekiant užsibrėžtų tikslų*) dalyviai išsakė nuomonę, jog tokio pobūdžio seminarų galėtų būti rengiama ir daugiau, jaučiamas poreikis panašų seminarą įtraukti ir į 2018 m. Programą.

22. Programoje numatyti šie nenuolatinio pobūdžio darbai:

22.1. Miestų, rajonų ir gyvenviečių gatvių, kelių, pakelių bei teritorijų tvarkymo, apželdinimo ir želdinių priežiūros darbai.

22.2. Socialinės bei visuomeninės paskirties objektų rekonstrukcijos ir smulkaus remonto pagalbinių darbai.

22.3. Istorijos ir kultūros paveldo, muziejų, kapinių, parkų ir kitų saugomų bei turinčių išliekamąją vertę objektų tvarkymo pagalbinių darbai.

22.4. Pagalbiniai patalpų bei aplinkos tvarkymo darbai socialinės bei visuomeninės paskirties įmonėse, įstaigose ir organizacijose.

22.5. Pagalbiniai maisto paruošimo darbai socialinės bei visuomeninės paskirties įmonėse, įstaigose ir organizacijose.

22.6. Dokumentų tvarkymo, apskaitos, knygų fondų ir archyvų pagalbinių darbai Savivaldybės biudžetinėse įstaigose bei visuomeniniams pagrindais veikiančiose organizacijose.

22.7. Socialinių paslaugų darbai (gyvenamųjų patalpų, aplinkos tvarkymas, malkų ruošos, maisto paruošimo, asmens higienos ir priežiūros paslaugos, aprūpinimas būtinomis priemonėmis ir kt. darbai).

23. Atsižvelgiant į Savivaldybės administracijos seniūnijų prašymą suteikti galimybę motyvuotus dirbti asmenis nenuolatinio pobūdžio darbams įdarbinti ilgiau negu 2 mėnesiams, 2018 m. planuojama bedarbių dalyvavimo Programoje trukmė – nuo 2 iki 4 mėnesių.

24. Programos dalyvių atranka. Savivaldybės internetiniame tinklalapyje skelbiama informaciją apie galimybę dalyvauti Programoje. Darbdaviai, pageidaujantys dalyvauti Programoje ir įgyvendinti nenuolatinio pobūdžio darbus, užpildo ir pateikia pasiūlymus Savivaldybės administracijai. Pasiūlymuose darbdaviai nurodo planuojamų vykdyti darbų pobūdį, numatomų sukurti laikinų darbo vietų ir į jas įdarbinti asmenų skaičių, reikalavimus jų kvalifikacijai ar kompetencijai, lėšų poreikį, darbų apimtį, darbo apmokėjimo sąlygas, įgyvendinimo terminą.

Programos vykdytojus, kurie įgyvendins nenuolatinio pobūdžio darbus, atrenka Savivaldybės administracijos Nenuolatinio pobūdžio darbų įgyvendinimo ir darbdavių atrankos komisija.

Bedarbius dalyvauti Programoje siunčia Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyrius, atsižvelgdamas į jų galimybes šiuos darbus dirbti (profesinį pasirengimą, sveikatos būklę, kelionės į darbą ir atgal trukmę).

Siunčiant dalyvauti Programoje asmenis iki 18 metų, turi būti atsižvelgta į Lietuvos Respublikos Darbo kodekso ir kitų norminių teisės aktų nustatytas šių asmenų darbo sąlygas ir jų įdarbinimo tvarką.

Darbdaviai su Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriaus atsiųstais ieškančiais darbo asmenimis sudaro terminuotas darbo sutartis.

25. Laukiami Programos rezultatai. Įgyvendinus Programoje išsikeltą tikslą, iš viso bus įdarbinti bent 57 bedarbiai vidutiniškai 4 mėnesių laikotarpiui. Socialiai pažeidžiami ir ekonomiškai neaktyvūs asmenys bus sugrąžinti į darbo rinką, kas padės atstatyti jų darbinis ir socialinius įgūdžius, užsidirbti pragyvenimui būtinas lėšas, sumažės socialinė atskirtis. Dalį Programoje dalyvausiančių asmenų bus siekiama papildomai motyvuoti sugrįžti į darbo rinką ir dėti didesnes pastangas darbo paieškose, bus identifikuojamos priežastys, trukdančios įsidarbinti. Planuojama, kad Programos metu ir po jos įgyvendinimo iki 3 asmenų susiras nuolatinį darbą. Programos metu įgyta patirtis ir atnaujinti darbiniai bei socialiniai įgūdžiai, stiprinama motyvacija taip pat sudarys geresnes sąlygas Programos dalyviams savarankiškai ieškoti darbo.

IV SKYRIUS FINANSAVIMO PLANAS

26. Programa finansuojama iš Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto specialiųjų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams lėšų.

27. Darbdaviui, įdarbinusiam pagal darbo sutartį nenuolatinio pobūdžio darbams atlikti Panevėžio teritorinės darbo biržos Pasvalio skyriaus siųstus asmenis, už kiekvieną įdarbintą asmenį mokamos subsidijos darbo užmokesčiui, skirtos apmokėti šias išlaidas:

27.1. darbo užmokesčio už įdarbinto asmens faktiškai išdirbtą laiką, apskaičiuoto pagal tą mėnesį galiojantį Vyriausybės patvirtintą minimalų valandinį atlygį;

27.2. draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokoms;

27.3. piniginei kompensacijai už išmokėtą nenuolatinio pobūdžio darbus dirbusiam asmeniui kompensaciją už nepanaudotas atostogas, įskaitant draudėjo privalomojo valstybinio socialinio draudimo įmokų sumą.

28. 2018 m. Programos įgyvendinimui Savivaldybė skiria 139,5 tūkst. Eur, iš jų administravimo išlaidoms – 5,6 tūkst. Eur.

Paslauga/priemonė	Numatytos lėšos, tūkst. Eur	Vidutinė kaina vienam asmeniui, tūkst. Eur	Asmenų, kuriems bus suteikta paslauga/priemonė, skaičius	Paslaugos/priemonės finansavimo būdai
Psichologinis-motyvacinis seminaras	1	0,033	30	Paslaugos pirkimas
Nenuolatinio pobūdžio darbai	132,9	2,33	57	Pagalbiniai darbai
Iš viso tūkst. Eur	133,9	2,363		

V SKYRIUS TĘSTINUMAS IR PROGNOZĖ

29. Užimtumo didinimo programos vizija. Atsižvelgiant į tai, kad 2018 m. Programa yra nukreipta į piniginės socialinės paramos gavėjus, asmenis, vyresnius kaip 40 metų, ir asmenis, patiriančius socialinę riziką, ateityje numatoma toliau tęsti šių tikslinių grupių užimtumo didinimą. Padedant socialiniams darbuotojams seniūnijose, šiemet bus pradėtas rengti piniginės socialinės paramos gavėjo poveikslas, kuris, tikimasi, nustačius tam tikrus kriterijus, padės įvertinti, kokia pagalba yra reikalinga kiekvienam piniginės socialinės paramos gavėjui ir numatyti realias galimybes, kiekvieną jų integruoti į darbo rinką. Atsižvelgiant į tai, kad Pasvalio rajono savivaldybėje nemaža dalis registruotų bedarbių Darbo biržoje yra ilgalaikiai bedarbiai, o tokios atskiros tikslinės grupės, tinkamos dalyvauti Programoje, Užimtumo įstatymo 48 straipsnyje, nėra, tikimasi, jog per kitas tikslines grupes, kurios gali dalyvauti Programoje, pavyks į Programą integruoti ir ilgalaikių bedarbių (pavyzdžiui, asmuo yra piniginės socialinės paramos gavėjas, tad jis yra tinkamas dalyvauti Programoje, tačiau kartu jis yra ir ilgalaikis bedarbis).

Taip pat siekiant Programą padaryti efektyvesne, 2019 m. norima bendradarbiauti su verslo organizacijomis kompleksiškai sprendžiant užimtumo problemas Savivaldybėje. Bendradarbiavimo su verslo partneriais tikslas – ne tik didinti rajono gyventojų laikiną užimtumą, bet ir viešąsias erdves pritaikyti visuomenės poreikiams pritraukiant privatų kapitalą. Pasinaudojusios parama, socialiai atsakingos verslo įmonės galėtų įdarbinti asmenis, dalyvaujančius Programoje, o šių verslo iniciatyvų projektų įgyvendinimo metu būtų sutvarkomos, atnaujinamos ir pritaikomos visuomenės poreikiams Savivaldybės teritorijoje esančios viešosios erdvės.

30. Prognozuojamos tikslinės grupės. Teikiant priemones ir paslaugas užimtumui didinti, planuojant jų mastą ateinantiems 3 metams, ir toliau bus orientuojamasi į pagrindines tikslines grupes, kurios susiduria su užimtumo problema Pasvalio rajono savivaldybėje: vyresni kaip 40 metų, piniginės socialinės paramos gavėjai, asmenys, patiriantys socialinę riziką. Ateityje taip pat tikimasi įtraukti nėščias moteris, vaikų motinas (įmotes) arba tėvus (įtėvius), globėjus, rūpintojus ir asmenis, faktiškai auginančius vaikus (įvaikius) iki 8 metų arba neįgalius vaikus (įvaikius) iki 18 metų, bei asmenis, prižiūrinčius sergančius ar neįgalius šeimos narius ir kt.

31. Prognozuojamos priemonės ir paslaugos. Poreikis naudotis laikino įdarbinimo priemonėmis asmenims, kurie dėl įvairių priežasčių negali sėkmingai integruotis į darbo rinką kitomis priemonėmis, išliks ir ateinančiais metais. Atsižvelgiant į socialiai pažeidžiamų asmenų motyvacijos integruotis į darbo rinką stoką, motyvacijos stiprinimas taip pat išliks Programose.

32. Lėšos, reikalingos žmogiškųjų išteklių plėtrai. Siekiant rajono gyventojų užimtumo didinimo procesą padaryti efektyvesnį, būtina didinti žmogiškuosius išteklius bei skirti lėšų socialinio darbo organizatorių ir socialinių išmokų specialistų, dirbančių seniūnijose, mokymams, kurie, nuolat bendraudami su socialinės paramos gavėjais ir socialinės rizikos šeimomis galėtų juos motyvuoti aktyvesnėms darbo paieškomis ir dalyvavimui aktyviose darbo rinkos politikos priemonėse, kurias teikia Darbo birža. Papildomų lėšų poreikis socialinio darbo organizatorių ir išmokų specialistų mokymams socialiai pažeidžiamų neužimtų asmenų motyvacijai stiprinti – apie 2 tūkst. Eur.

33. Savivaldybės finansinių galimybių palyginimas su numatytų priemonių ir paslaugų finansavimu. Pasvalio rajono savivaldybėje yra santykinai aukštas nedarbo lygis, todėl didelei gyventojų daliai reikalingas ilgalaikio užimtumo didinimas, tačiau Savivaldybė neturi finansinių išteklių, kad galėtų visus, neužimtus ir neaktyvius darbo rinkoje asmenis įtraukti į Programą. Atsižvelgiant į tai, bus laikinai įdarbinami labiausiai socialiai pažeidžiami asmenys, kurie ne tik užsidirbs pragyvenimui būtinas lėšas, bet ir atstatys darbinis ir socialinius įgūdžius. Taip pat sumažės socialinių pašalpų mokėjimas Savivaldybėje, nes piniginės socialinės paramos gavėjai išlieka viena didžiausių prioritetinių tikslinių grupių užimtumui didinti.

34. Išteklių prognozė ateinantiems 3 metams. Atsižvelgiant į esamą nedarbo lygį Pasvalio rajono savivaldybėje, prognozuojama, jog bedarbių skaičius Savivaldybėje 2019–2021 m. nežymiai

mažės ir išliks didesnis už šalies vidurkį. Numatyti rajono biudžetą ateinantiems 3 metams yra sudėtinga, todėl planuojant priemones bei paslaugas bus atsižvelgiama į biudžeto galimybes, tačiau vertinant esamą situaciją ir nedarbo lygį Savivaldybėje, prognozuojama, jog priemonių ir paslaugų poreikis nesumažės. Numatoma, kad pagrindinis finansavimo šaltinis priemonėms ir paslaugoms įgyvendinti bus valstybės specialiosios tikslinės dotacijos lėšos savivaldybių biudžetams.

VI SKYRIUS

UŽIMTUMO DIDINIMO PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEŽIŪRA

35. Pasvalio rajono savivaldybė ateinančių metų užimtumo didinimo programos projektą pateikia svarstyti Trišalei komisijai prie Panevėžio teritorinės darbo biržos iki einamųjų metų spalio 1 d.

36. Už Programos įgyvendinimo koordinavimą atsakingi Pasvalio rajono savivaldybės administracijos Strateginio planavimo ir investicijų skyrius bei Finansų skyrius.

37. Pasvalio rajono savivaldybės praėjusių metų Užimtumo didinimo programos įgyvendinimo priežiūra vykdoma parengiant praėjusių metų užimtumo didinimo programos priemonių ir paslaugų įgyvendinimo ataskaitą. Ši ataskaita parengiama per 10 darbo dienų nuo užimtumo didinimo programos įgyvendinimo laikotarpio pabaigos ir pateikiama Administracijos direktoriui. Už ataskaitos parengimą atsakingas Savivaldybės administracijos Strateginio planavimo ir investicijų skyrius.

38. Savivaldybės praėjusių metų Užimtumo didinimo programos priemonių ir paslaugų įgyvendinimo ataskaitoje faktiškai įvykdytų priemonių rodikliai (paslaugų gavėjų skaičius, panaudoti asignavimai) lyginami su planuotais rodikliais, nustatytu gyventojų užimtumo didinimo poreikiu. Vertinant aptariama Užimtumo didinimo programos įgyvendinimo eiga, iškilusios kliūtys planui įgyvendinti, laukiamiems rezultatams pasiekti, ieškoma alternatyvių sprendimo būdų. Užimtumo didinimo programos įgyvendinimas aptariamas Trišalėje komisijoje.

39. Vertinant Programą, žiūrima, ar pasiekti rezultatai, tikslai ir uždaviniai, vertinamas panaudotų lėšų efektyvumas, Programos priemonių bei paslaugų tikslingumas, atsižvelgiant į kintančias aplinkybes ir veiksnius, turinčius ar galinčius turėti įtakos šiai programai įgyvendinti ir tikslui pasiekti. Jeigu jie nepasiekti, analizuojami veiksniai, turintys įtakos rezultatams, numatomos priemonės šiems veiksniams pašalinti ar sumažinti. Programa tikslinama pagal kintančias aplinkybes ir veiksnius, turinčius ar galinčius turėti įtakos jai įgyvendinti ir tikslui pasiekti.

40. Programos vertinimo kriterijai:

40.1. įsisavintos lėšos pinigine ir procentine išraiška;

40.2. įdarbintų asmenų skaičius;

40.3. Programos metu ir po jos įgyvendinimo nuolatinį darbą susiradusių asmenų skaičius.

41. Programos įgyvendinimo priežiūra derinama su bendra strateginio planavimo dokumentų Pasvalio rajono savivaldybėje stebėseną.

VII SKYRIUS

VIEŠINIMAS

42. Programa, jos įgyvendinimas ir vertinimo rezultatai skelbiami Savivaldybės interneto svetainėje www.pasvalys.lt. Programos rezultatai vertinami Trišalėje taryboje.
